

GIẢI PHÁP NÀO CHO CÂY MÍA VIỆT NAM?

Nhân đọc bài: “Năng lượng cho phát triển bền vững” trên báo Nhân dân

Trình diễn giống mới tại Ninh Thuận (Ảnh: Thanh Hoài)

Hiện nay thế giới đang đứng trước nguy cơ thiếu hụt nguồn khai thác, cung cấp dầu mỏ, nguồn “vàng đen”, loại vũ khí nhạy cảm phục vụ cho nhu cầu phát triển kinh tế-xã hội của nhân loại toàn cầu. Nguồn đó sẽ ngày một thiếu hụt dần và dẫn đến cạn kiệt trong lúc nhu cầu xăng dầu phục vụ nhân loại ngày càng gia tăng thì việc nghiên cứu nguồn năng lượng sinh học cho phát triển bền vững bổ sung thay thế nhiên liệu xăng dầu hiện nay là một đòi hỏi thực tế, cấp bách và chính đáng trước nguy cơ ô nhiễm môi trường.

Ô nhiễm môi trường là nguyên nhân chính gây ra biến đổi khí hậu toàn cầu mà thủ phạm chính là do con người gây ra. Việc bảo vệ giữ gìn môi trường để hành tinh xanh, nơi cư mang che chở sự sống của nhân loại, không sớm bị lâm nguy, hủy diệt thì trách nhiệm đó chẳng riêng gì của một Quốc gia, một Chính phủ hay một ai nào hết mà cần có sự chung tay trách nhiệm hành động cụ thể của cả nhân loại trên hành tinh này.

Con đường duy nhất cứu, kéo dài tuổi thọ hành tinh xanh của chúng ta tránh nguy cơ sớm bị hủy diệt bởi thảm họa biến đổi khí hậu toàn cầu là hạn chế tối đa nguồn gốc ô nhiễm môi trường do lượng khí thải CO₂ gây ra do: (do năng lượng: 25,9%, Công nghiệp: 19,4%, Lâm nghiệp: 17,4%, Chất thải: 2,8%...)

Liên tưởng đến hệ trọng trên, ô nhiễm do ngành nông nghiệp cũng chiếm phần không nhỏ nhất là khi chúng ta đang lạm dụng thuốc bảo vệ thực vật, phân bón hóa học, đốt rác thải trong nông công nghiệp...

Mía là cây trồng chính dùng để sản xuất ra đường - thứ vị ngọt cung cấp cho nhu cầu dân sinh. Song, những người trồng mía và chế biến ra vị ngọt này cũng gặp phải không ít đắng cay, trở ngại. Qua gần 4 năm thực thi Quyết định 26/2007/QĐ-TTg ngày 15/02/2007 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt quy hoạch phát triển Mía Đường đến năm 2010 và định hướng đến năm 2020, đến nay vẫn còn nhiều tồn tại ở phía trước như việc quy hoạch phát triển vùng nguyên liệu mía cho từng khu vực Nhà máy, vẫn thiếu một hệ thống chính sách tài chính, cơ chế chính sách đặc thù riêng cho sản xuất mía đường, vì nó là loại mặt hàng sản xuất chế biến nông sản phục vụ kinh tế - dân sinh.

Lấy một ví dụ: Công ty Cổ phần đường Biên Hòa hiện có 2 nhà máy chế biến đường từ cây mía đóng trên địa bàn tỉnh Tây Ninh và Đồng Nai thuộc vùng miền Đông Nam bộ, có thể khẳng định địa bàn 2 tỉnh này là một trong những thủ phủ mía đường nơi cung cấp mía nguyên liệu, sản lượng đường lớn trong cả nước. Song, cũng là vùng cung cấp sản lượng sản lớn nhất cho công nghiệp chế biến theo chương trình nhiên liệu sinh học thay nguồn xăng dầu. Trong vùng mía nguyên liệu này vấn đề nổi cộm hiện nay là sự cạnh tranh giữa các loại cây trồng có giá trị kinh tế cao trong vùng nhất là khi cây sắn (cây mì) đang ở thế thượng phong. Ở nước ta, sắn được trồng ở hầu hết các vùng sinh thái nông nghiệp, đứng hàng thứ 10 thế giới về sản lượng. Từ năm 2009 đến nay, sắn trở thành mặt hàng có khối lượng và kim ngạch xuất khẩu tăng cao với sản lượng đạt gần 10 triệu tấn, kim ngạch xuất khẩu đạt xấp xỉ 700 triệu USD và còn vươn xa. Vùng trồng sắn nhiều nhất trong toàn quốc là vùng Đông Nam Bộ năng suất bình quân: 25 tấn/ha cá biệt nhiều vùng, nhiều hộ ở Tây Ninh năng suất đạt > 30 tấn/ha và sản lượng 3 triệu tấn, kể đến là vùng Tây Nguyên. Do sắn là loại cây nông nghiệp phổ thông, dễ trồng, ít kén đất, rủi ro thấp, ít sâu bệnh hại nguy hiểm, ít vốn, phù hợp sinh thái và điều kiện kinh tế và nguồn thu nhập của nông dân ở vùng sâu, vùng xa. Cây sắn có công dụng rất đa dạng, dễ chế biến như bột ngọt và nhiều các loại sản phẩm khác.

Song song, với việc sử dụng nguồn rỉ mật đường thu từ cây mía để chế biến Ethanol nhiên liệu sinh học, ngày nay nhiều nước trên thế giới đã chú ý đầu tư khai thác cây sắn để chế biến nhiên liệu Ethanol.

Hiện nay, ở nước ta đã có 3 nhà máy sản xuất Ethanol và sẽ có nhiều nhà máy khác sẽ ra đời tiếp, một thứ vũ khí năng lượng mới sẽ dần dần chiếm vị trí thượng phong nguồn năng lượng sạch trong thế kỷ 21 và sau này. Nhu cầu sắn cho nhiên liệu sinh học sẽ ngày một cao. Với chủ trương ưu tiên phát triển ngành công nghiệp nhiên liệu sinh học theo đề án "Phát triển nhiên liệu sinh học đến năm 2015 tầm nhìn 2025" đã được Chính phủ phê duyệt. Theo đề án này đến năm 2012, khi các nhà máy sản xuất Ethanol của Tập đoàn Dầu khí quốc gia Việt Nam (PVN) và của các thành phần kinh tế khác đi vào sản xuất sẽ tiêu thụ một khối lượng sắn rất lớn, dự kiến tiêu thụ 41% lượng sắn vào năm 2020 và sẽ làm thay đổi kết cấu thị trường sắn tại Việt Nam. Với chủ trương đó và lợi thế của cây sắn, điều chắc chắn sẽ xảy ra sự cạnh tranh diện tích đất cho trồng sắn với các loại cây trồng khác trong đó có cây mía. Đó cũng là một thách thức không nhỏ cho ngành mía đường nói chung, trong đó có Công ty CP Đường Biên Hòa nói riêng.

Để né tránh và thích nghi với biến đổi khí hậu, ngăn chặn những rủi ro khi cây mì chiếm thế thượng phong so với cây mía và làm thế nào để người trồng mía luôn song hành với Nhà máy thì cần phải thực hiện đồng thời cả 2 mục tiêu sau: *"Trồng mía phải có lời, nhằm thu hút và giữ chân người dân yên tâm trồng mía với nhà máy"* và *"Sản xuất chế biến phải đảm bảo có lãi để duy trì, tái tạo sản xuất, đảm bảo chăm lo đời sống người lao động"*.

Để thực thi 2 mục tiêu trên, xin nêu ra và trao đổi một số vấn đề chính, bức xúc cần quan tâm:

1. Quy hoạch được quỹ đất phù hợp cho nhu cầu kế hoạch chế biến cùng các biện pháp bảo vệ, cải tạo bồi dưỡng độ phì của đất, nâng cao thu nhập cho người dân trồng mía trong vùng nguyên liệu của Công ty bằng việc trồng xen canh cây họ đậu, bóc, phủ lá mía (không đốt lá mía),...

2. Đầu tư thâm canh vùng mía nguyên liệu thông qua các giải pháp công nghệ tiên tiến là giải pháp tối ưu hạn chế rủi ro khi quỹ đất không còn cơ hội mở rộng:

- **Giống mía:** Tiếp thu tuyển chọn được cơ cấu bộ giống mía có năng suất chất lượng cao trong vùng theo hệ thống nhân giống mía 3 cấp (cơ bản, kiểm định, thương

mai) trong đó hết sức chú ý đến giống mía chín cực sớm, chống chịu hạn hán, úng phèn, đổ ngã, giống mía tự bong lá phục vụ cho việc cơ giới hóa.

- **Biện pháp kỹ thuật canh tác:** Các khâu dịch vụ: cơ giới hóa toàn diện, phân bón sạch - hữu cơ, tưới tiêu... nhằm giải quyết tính thời vụ, công lao động, giá thành sản xuất, môi trường sạch bền vững,...

- **Áp dụng các biện pháp đấu tranh sinh học:** Ứng dụng các chế phẩm sinh học, các loại thiên địch có lợi là con đường tối ưu nhất trong việc phòng chống dịch bệnh hại mía, sẽ không có các giải pháp hữu hiệu một khi dịch bệnh đã phát sinh nếu không có biện pháp phòng trừ trước nhất là dùng biện pháp công nghệ sinh học, bảo vệ môi trường bền vững theo các tiêu chí 3 giảm, 3 tăng, 5 đúng... trong nông nghiệp

3. Đầu tư đào tạo cán bộ kỹ thuật chuyên ngành một yếu tố quyết định thực hiện mọi chương trình phát triển mía đường ổn định và hiệu quả mà xưa nay ngành ta vẫn bỏ trống, không mấy ai hiện nay mặn mà với việc học ngành nông nghiệp trong đó có cây mía và tình nguyện làm việc trên đồng ruộng.

4. Cơ chế hài hòa phát huy tiềm lực của người sản xuất trồng mía thông qua cơ chế khuyến khích giá, đầu tư, đào tạo, khuyến nông... cho nông dân tiếp cận mô hình sản xuất công nghệ tiên tiến.

5. Đầu tư nghiên cứu cải tiến dây truyền chế biến công nghệ: nhằm nâng cao hiệu quả sản xuất, chống thất thoát, đa dạng hóa sản phẩm...

6. Các giải pháp nâng cao hiệu quả kinh tế thông qua việc thực hiện nghiêm túc các định mức kinh tế kỹ thuật, tiết kiệm chi phí, áp dụng các giải pháp công nghệ tiên tiến.

Tóm lại, chúng ta phải luôn ghi nhớ là: “Sản xuất đường thu được trong Nhà máy là từ đồng ruộng”.

Hiện nay đang có một số công ty, trong đó nổi bật nhất là Công ty CP Đường Biên Hòa đang triển khai rất nhiều chương trình lớn đón đầu, mang tính chất tất yếu phải làm của ngành mía đường Việt Nam dù sớm hay muộn trong việc: đầu tư phát triển bộ giống mía Việt Nam, đầu tư thâm canh cây mía, chế độ chính sách cho người trồng mía, tiếp thu chuyển giao những tiến bộ khoa học kỹ thuật, trong đa dạng hóa sản phẩm sau đường,...

Yếu tố thành bại việc tiếp nhận chuyển giao các thành quả khoa học để áp dụng trong sản xuất đòi hỏi những người lãnh đạo, điều hành các doanh nghiệp mía đường trong từng lĩnh vực phải xác định rõ mục tiêu để hướng tới kết quả tốt nhất là dám làm, can đảm với quyết tâm, trách nhiệm cao trong lúc này hơn bao giờ hết. Nhà máy đường phải luôn xác định rằng sự nghiệp tồn tại, phát triển phải gắn bó mật thiết với người dân trồng mía. Doanh nghiệp-công nghiệp phải làm mũi tên tiên phong đi đầu hỗ trợ và khuyến khích giúp đỡ tạo điều kiện để người trồng mía có thu nhập cao và để người trồng mía yên tâm, mãi mãi song hành cùng Nhà chế biến vì mưu sinh cuộc sống và sự nghiệp phục vụ nhu cầu toàn dân trong chương trình công nghiệp hiện đại hóa nông nghiệp, nông thôn.

TS. Đỗ Ngọc Diệp

(Nguyên Viện trưởng Viện Nghiên cứu Mía Đường)